ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ „ԱՐԱՐԱՏԻ" 1905 Թ. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Дозволено цензурою 10 мая 1095 г. г. Тифлисъ.

Առաջաբանի տեղ.

Հայ եկեղեցու կանոնական իրաւունքի ուսումնասիրութիւնը գիտական լուրջ հիմքերի վրա դնելու համար, նախ և առաջ անհրաժեշտ է պատրաստել այն հում նիւթը, որ այդ եկեղեցին իր պատմական կեանքի ընթացքում ամբարել և աւանդել է մեզ։

Այդ նիւթերի մէջ առաջնակարգ տեղ են գրաւում Հայ Եկեղեցու Տեղական—ազգային ժողովների սահմանած կանոնները։ Մի կողմ թողնելով հանգամանօրէն խօսելու այն առաջնակարգ նշանակութեան մասին, որ կարող են ունենալ Հայ Եկեղեցու տեղական ժողովներն ու նրանց կանոնադրութիւնները նոյն եկեղեցու իրաւունքի համար՝ իբր նրա աղբիւրներ, անցնեմ մի քանի խօսքով ներկայ աշխատութեանս, որ երկրորդ քայլն է նոյն ասպարէզում։[1]

Ձեռնարկած լինելով Հայ եկեղեցու կանոնական իրաւունքի ուսումնասիրութեան նիւթերի հրատարակութեան, արդէն պատրաստի աշխատութիւնս (Հայ. Եկեղ. կանոնական իրաւունք. I. մ. Ծրագիր և նիւթեր ուսումնասիրութեան համար. II. Քննական ակնարկներ. Գրաքննչից ստացուած) յետաձգեցի յանձնել տպագրութեան, մտադրուելով հրատարակել նախ մեր եկեղեցու տեղական ժողովների կանոնները։

Իմ կողմից իբր սկիզբն, առ այժմ տպագրութեան են յանձնւում Ներսէս Բ. կաթուղիկոսի և Ներշապուհ Մամիկոնէից եպիսկոպոսի օրով Դուինի ժողովի և Աղուանից Պարտաւ քաղաքի, Հայոց և Աղուանից պատգամաւորների ժողովի սահմանած կանոնները։

---

1. Առաջին քայլն արել է Ս. Տիգրանեան «Դուինի» կանոնագրութեան հրատարակութեամբ. 1905 Թ. փետր. Յաւելուած Արարատ ամսագրի։

Ներսէս Բ. Աշտարակեցի կաթուղիկոսի (VI *դար*) *և Ներշապուհ Մամիկոնէից եպիսկոպոսի օրով Դուինի ժողովում գրուած սոյն կանոնների հրատարակութիւնն եղել է* 33 *ձեռագիր կանոնագրքերի համեմատութեամբ։*

Այդ բոլոր կանոնագրքերը բաժանել ենք հետևեալ երեք խմբի։ Թէև № 761 (*Հիմն. Բաժ. Ս. Էջմ. Մատենադարանի*) *կանոնագիրքը ընդհանուր առմամբ որոշ ինքնուրոյնութիւններ ունի, սակայն, որովհետև թէ այս և թէ Պարտաւի ժողովի կանոնների համեմատութեան ժամանակ իր ընթերցուածներով այդ ձեռագիրն իր այդ մասով միանգամայն համապատասխան դուրս եկաւ մեր երկրորդ խմբի ձեռագրերին, ուստի և դրինք նրանց շարքում։* № 761 *ձեռագրի տարբերութիւնը կանոնախըմբերի տարբեր դասաւորութեան մէջ է, ուր խմբագրողն աշխատել է ըստ իր հասկացողութեան՝ որոշ ժամանակագրական կարգ պահպանել, որի պատճառով և Ներսէսի և Ներշապուհի այդ կանոնները դասաւորուած են աւելի ետ, ու ունին ընդհանուր թուահամար ՉՀԸ. փոխանակ ԳԻԹ և այլն։*

Ա. Խումբ. №№ 88. 90, 450. 451. 453. 736. 446. 449. 831. *ձեռագրեր Էջմիածնի Մատենադարանի, նաև Պատկանեանի, Ճեմարանի, Տ. վարդապետի. Ո. Մադաթեանի. Ալէքս. Հոգ. կառավարութեան օրինակները.*

Բ. Խումբ. №№ 86. 89. 452. 740. 746. 748. 737. 759. 761. 974. *Էջմ. Մատ. և Սինոդի, Ա. Յովհաննիսեանի, Թիֆլիսի կոնսիստորիայի օրինակները.*

Գ. Խումբ.—№№ 87. 739. 741. 742. 743. 750. *Էջմ. Մատ.։*

Այդ բոլոր կանոնագրքերից №№ 87, 742. 743. 741. 739. 750. 446. 974 *և Սինոդի օրինակը ընդհանուր թուահամար չունին։*

Միևնոյն ընդհանուր թուահամարով են սկսում 1) *Ա. խմբի* №№ 88, 450, 451. 453. 736. 831. 446. *Պատկ. Ճեմար. Տ. վրդ. Մադաթ. և Ալէքս. Հ. կառ. օրինակեալը, որ է ՈԹ. նոյն խմբի.* №№ 449 *և* 90 *ձեռագրերն ունին ՈԷ,*

որ առաջացել է նախընթաց գլխի վերջին երկու կանոնները թւահամարի չառնելուց։ 2) Բ. խմբի № 86. 759. 748. 740. և Ա. Ցոմհ. օրինակները, որ է. Պիթ. №№ 89 և 452. ունին ՊԼէ. № 746. Պէ.

Թէ Ա. և թէ Բ. խումբ կանոնագրքերի մէջ մեր ասած կանոնները ըստ բովանդակութեան՝ միմեանց համաձայն են, այսինքն ունին 38 կանոն. թէև Ա. խումբի կանոնների թիւը 37-ն է և ոչ 38. որ առաջ է եկել ԼԴ և ԼԵ կանոնների միացումից։ Բ. խումբի մէջ էլ չեղումներ կան. օրինակ. № 759 746, Սինօդի, Թ. Կոնստ. ձեռագրի մէջ Է և Ը կանոնները և № 740 և Աբգար Ցոմհ. Ե և Զ կանոնները միացած են. բացի դրանից վերջին երկու կանոնագրքերի մէջ Դ. կանոնը բաժանուած է երկու մասի՝ և արուած Դ և Ե-րդ կանոններ։

Գ. Խումբ կանոնագրքերի մէջ 1) պակասում են վերջից՝ ԼԱ կանոնից սկսած՝ բոլոր կանոնները. 2) Ա. կանոնին միացնում են Բ. կանոնի մի մասը. 2) № 742 ձեռագրի մէջ Զ կանոնի մի մասը միացուած է Է կանոնի հետ՝ և բաժանուած երկու կանոնի Է և Ը. իսկ № 87 և այլ օրինակների մէջ Է և Ը կանոնները միացուած դառել են Թ. կանոն. մինչդեռ № 742-ի մէջ Է կանոնի մի մասն ու Ը ամբողջ կանոնն են միանում։ 3) № 742-ի կանոնների թիւը Լ. է. իսկ միացածներինը ԼԱ, թէև ըստ բովանդակութեան նրանք բոլորն էլ միւս կանոնախմբերի մինչի Լ-րդ (հետղհետէ) կանոնն ունին, այն տարբերութեամբ, որ № 742-ի մէջ ԻԹ և Լ կանոնները միացած՝ Լ-րդ կանոն են կազմում։

Այս կանոնները գլխացանկ չունեն հետևեալ կանոնագրքերի մէջ №№ 741. 743, 742. 831. 974. և Սինօդի օրինակ.

Աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ առաջ բերած ձեռագրերի և նրանց փոխադարձ յարաբերութիւնների մասին աւելորդ ենք համարում առաջ բերել, քանի որ

այդպիսի մի աշխատութիւն արդէն պատրաստւում է մի ուրիշի կողմից։

Ա. խումբ.

a.—№ 89. Ձեռագիր Դէորգեան ցուցակի. բոլորագիր. գրուած 1697 թ. Աւետիք քահանայի ձեռքով.

c.—№ 452. Ճ. Գ. ց. Նոտրգիր. թիւը, տեղն և գրողն անյայտ։

d.—№ 740 Ճ. Կարինեան ցուցակի. Նոտր գիր. «գրեցաւ կանոնագիրս ձեռամբ... Աբրահամ երիցու... ի դուռնս Պարսամայ ՌԾԴ. ապրիլ ամսոյ ի Ի». ասել է 1605 թ.

e.—№ 746. Կ. ց. Նոտրգիր. գրուած է 1671 թ.

f.—№ 759. Կ. ց. բոլորգիր, մագաղաթեայ (փոքրագիր) թիւն անյայտ.

q.—№ 974. Գ. ց. Նորգրչութեամբ. Մադրաս քաղաքում 1825 թ. գրուած.

s.—№ 761. (Հին. բաժ. Մատ.) բոլորգիր. գրուած է ՌՁԴ թ. դեկտեմբերի 31-ին (1635 թ.) Ղազարի որդի Մկրտչի ձեռքով. ի քաղաքն Լով։

u.—Ձեռագիր Աբգար Յովհաննիսեանի. Նոտրգիր. գրուած է ՌՁԸ թ. (1635 թ.) Հայոց, Յռադօղ, որ մականուն Թէքիրդաղ. ամն Կիրակոսի ձեռքով.

t.—Սինօդի ձեռագիր. Նոտրգիր.

K.—Թիֆլիսի Կոնսիստորիայի ձեռագիր. գրողն է Ներսէս դպիր. տեղն ու թիւն անյայտ. ձեռագիրը պատկանում է Պօլսի պատրիարք Եփրեմ վարդապետին ՌՃՁԴ. (1685 թ.) ըստ մի համառօտ յիշատակարանի. Նոտրգիր.

E.—№ 86. Գ. ց. թիւն անյայտ. գրողը Աստուր երէց. Նորոգուել է ՌՃՂԹ. Գալուստ քահանայի ձեռամբ. Նոտր.

G.—№ 748. Կ. ց. գրեցաւ գիրս ՌՃԺ. ձեռամբ մեղսաբարտ գրչիս Յովհաննիսին. Նոտր.

H.—№ 737. Կ. ց. Գրողն է Խաչկօ, ի Գալիպօլի գիւղաքաղաք ՌՃՁ. (1731 թ.) Նոտր.

Բ. խումբ.

h.—№ 88. Գ. ց. Նոտրգիր. գրչութեան տեղն ու թիւն անյայտ.

j.—№ 90. » Բոլորգիր. գրչութեան տեղն ու թիւն անյայտ.

k.—№ 446. » Նոտրգիր. գրուած է 1665 թ. գրողն ու տեղն անյայտ.

l.—№ 449. » Բոլորգիր. գրւած է 1635 թ. Սարգիս աշխարհականի ձեռքով.

m.—№ 450. » Նոր գրչութիւն. գրուած է 1780 թւին. Վարդան վարդապետի ձեռքով ի Պօլիս.

n.—№ 451. Նոտրգիր. թիւն ու գրողն անյայտ. մի յիշատակարանի մէջ գիրքն ընծայւում է ի դուռն Կաֆայի Հրեշտակապետին. ՌՃԼ. թւին. «ի յիշատակ Ալմաստի, նորա Սիմէօնին» և այլն. (1681 թ.).

o.—№ 453. Գ. ց. Նոտրգիր. գրողն ու թիւն անյայտ. ընծայւել է 1667 թ, (ՌՃԺԶ) ի դուռն ս. Կարապետին, Մահտեսի Թադէոս Ճուռութեցու ձեռքով։

p.—№ 736. Կ. ց. Նոտրգիր. գրւած է ՌՄԶ թւին (1757 թ.) Ջուղայեցի Գալուստ դպրի ձեռքով Հաշտարխանում։

q.—№ 831. Գ. ց. Նոր գրչութիւն. թիւը, տեղն անյայտ.

v.—Մ. Ա. Ճեմարանի օրինակ. բոլորգիր. գրուած է 1647 թ. Ղարասու քաղաքում, Յովհաննէս դպրի ձեռքով։

m.—Ռ. Մադաթեանի օրին. Նոտրգիր. գրւած է 1649 թ. Ղարասու քաղաքում. Յովհաննէս աբեղայի ձեռքով.

x.—Տիրայր վ. օրինակ. բոլորգիր. յիշատակարան չունի. թիւն անյայտ.

y.—Բ. Պատկանեանի օր. նոտրգիր. գրած է 1636 թ. Կամինից քաղաքում (Լեհաստան) Խաչատուր դպրի ձեռքով.

J.—Ալէքսանդրապօլի Հոգևոր կառավար. օր. գրած է Ղարասու (Ղրիմ) քաղաքում 1664 թ. Միքայէլ քահանայի ձեռքով. Նոտրգիր.

Գ. խումբ.

z.—№ 87. Գ. ց. նոտրգիր. գրած է ՌԺԱ. թւին. (1562)

A.—№ 741. Կ. ց. Նոտրգիր. թիւն անյայտ.

B.—№ 743. Կ. ց. » գրողն ու տեղն անյայտ. եղած յիշատակարանը ցոյց է տալիս, որ գրած է եղել 1743 թ. առաջ.

C.—№ 739. Կ. ց. » անյիշատակարան.

D.—№ 750. Կ. ց. » անյիշատակարան.

F.—№ 742. Կ. ց. » անյիշատակարան.

Արսէն վ. Ղլտճեան.

1903 թ. մարտ 20

Ս. Էջմիածին.

ԿԱՆՈՆՔ ՆԵՐՍԻՍԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԵՒ ՆԵՐՇԱՊՀՈՅ ՄԱՄԻԿՈՆԷԻՑ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ա. Վասն յեկեղեցի տանել զսեղանս և ոչ ի տունս երիցուն.

բ. Վասն առնուլ զգիրս երիցունց պատարագի.

գ. Ոչ գնել վաշխ զշնորհս եկեղեցւոյ.

դ. Ոչ վաճառել կամ վարձանս դնել.

ե. Երկականանց ոչ ուտել զշնորհս եկեղեցւոյ.

զ. Շաբաթու և կիրակէի պատարգ մատուցի.

է. Զանմատոյցն ոչ խառնել ի բաժակ.

ը. Զապտս եկեղեցւոյ ոչ տալ ի հարսանիս.

թ. Կանանց ոչ տալ մկրտել.

ժ. Քահանայից ըստ կոչման լինել նախագահ.

1. d. կանոնք և սահմանք. C. կանոնք Ներսէսի և Ներշապհոյ Մամիկոնէից. h. կանոն. acekp. ցանկ կանոնաց. dhjfuvwy G JHK. չունի. Ներսէսի. E. Ներսեսի. C կաթուղիկոս չունի ljx. Միրշապհոյ.

2. dhlmuw Մամիկոնէնից. xy Մամիկոնենից. j եպիսկոպոս K եպիսկոպոսին C եպիսկ. չիք.

3. d. Քորոր. զխնդրի առաջ ունի վասն. c. յեկեղեցին. E յեկեղեցիս afhpz DK եկեղեցի. c. տանելոյ. g. զսեղաննս. d զսեղան. E «և» չունի. h. ոչ խարն փոխ. ոչ gjlx E ի տուն.

4. gmuxy GH իրիցունեաց. wJ երիցունեաց. suK երիցանց. C երիցութեան. acdefghlmnopqstuwxyz ABDF. K վերջնունին երթալ cfgjklmnosvwxy EGHJ վասն 5. չունին cfgjklmnosvwxL GH JK չառնուլ h չառնու. E չառնել. d չունել. d. գինիս. ghlmno svwx CJ գինս. tu GK գին. E գինով. ahjklmnopqvwx CGHEJK երիցունեաց. adefhknp uwz DE JGHK զպատարագն. ejlmovxy զպատարագ. C պատարագին

6. fu շնորհն h. զշնոր. K զշնորհն hou GK եկեղեցոյ. d եկեղեցւոյն. J յեկեղեցւոյ.

7 C վարձս. E ի վարձունս. K վաճառս.

8. CH երկանանց. fgjklmnosv wxy GJK դշնորհս. h. զշնոր. hu uy CG եկեղեցոյ. vx յեկեղեցւոյ.

9. h շաբաթ. f կիւրակէի h կիրակի. hms CE մատուցանել.

10. j յանմատոյցն. h E զանմատոյց. gmnv J խառնեն. cE ի բաժակն. k ի բաժակի. h. բաժակն. զապաս եկեղեցւոյ ոչ տալ ի հարսանիս.

11 acepszD. ի մոից եկեղեցւոյ կատակարանս սպասցին և զսպաս... f K ըսպաս. gyv զըսպաս. d վասն հանձի եկեղեցւոյ coby EG եկեղեցոյ. J յեկեղեցոյ.

12 d կանանցն. d մկրտել զոք.

13. d վասն որ ըստ կոչման... gknvw զոչման. fu GK կոչմանն. H լինիլ. E նախայագահ.

ժա. Եկեղեցւոյ չառնել ժամ առանց քահանայի.

ժբ. Դպրի չագանել զզինուորական հանդերձ.

ժգ. Զշնորհ եկեղեցւոյ մասնաւորել ըստ իւրաքանչիւր կարգի.

ժդ. Սպաս և պատարագիք աւագ երիցուն տունն տանել.

ժե. Չառնել ի տունս մկրտութիւն.

ժզ. Կանանց չկալ մաւտ առ քահանայն ի մկրտելն.

ժէ. Սարկաւագի ոչ մկրտել.

ժը. Ոչ առնուլ հաս ապաշխարողաց.

ժթ. Ոչ յայտնել զբանս խոստովանութեան.

ի. Գերեզմանս յեկեղեցիս մաւտ ոչ առնել.

իա. Քահանայի վաշխ ոչ առնուլ.

իբ. Զագապս մասունս ոչ առնուլ.

իգ. Ոչ երթալ ի պատարագ որ ժամ ոչ կայ.

1. adepvz CDG վասն ունին սկիզբը· c զեկեղեցւոյ. f յեկեղեցւոյ h յեկեղեցոյ E եկեղեցոյ. adegjlmopz CDG եկեղեցւոյ. K յեկեղեցոյ. d վասն առանց քահանայի ոչ է պարտ առն ժամ. s ոչ առնել.

2. s քահանայից. fE դպիր. ac epz CD չհագանել. e զնորական. j զինորական. ux K զինուորական. C զհանդերձ զինուորական. E զինուորական. h հանդերձ դպրին զինորի.

3. h զշնորս. dfhju EGK եկեղեցոյ. J յեկեղեցւոյ. C մասնաւորել եկեղեցոյ. E մասնօրել. d ժբ. գլուխը չունի.

5. cm զսպաս. d պատարագիչն s պատարագի. E պատարագիչք. dey HJK իրիցուն լինել. fgjklmnosuwvx երիցուն լինել. h իրիցու լինել. C երիցուն եղիցի. dfhjlknmouvwyx CE HJ «տուն տանել» չունին.

6. aepz D վասն ոչ d վասն ոչ առնել d վասն ոչ առնել մկրտութիւն ի տուն աշխարհականաց. gmvJ մկրտութիւնս.

7. dm C չգալ. E չաալ. H չկենալ. h մօտ չգալ. cdegmno CGJ մօտ. s մուտ. H մերձ առ քահանայն. ghkmosuwxy JK քահանայս. jlv ի քահանայս G քահանայն.

8. C սարկաւագունք մի առցեն մկրտութիւն. hkmnvw J մըկըրտել զոք.

9. fhjlnosuwvxy CEG HJ «ոչ». փոխանակ «վասն» d վասն ոչ առնուլ c չառնուլ. jEG յապաշխարողաց.

10. d. «ոչ» չունի. h այտնել. h բանս. ghmw խոստովանութեանն. E խոստովանութեան ուրէք.

11. d C գերեզման. H. զգերեզմանս. E եկեղեցիս. d մօտ եկեղեցին fjx մաւտ յեկեղեցիս. l մօտ յեկեղեցիս. u մօտ եկեղեցի. K մաւտ եկեղեցիս. cegmo uCGJ մօտ. H «մաւտ» չունի. s H մի, փոխանակ ոչ. K չառնել.

12. d որ վաշխ. fu K առնել.

13. H դագապս fghkmnosu GJK բառնալ.

14. h պատարագ. H ի հաց պատարագի. d GK որոց. y E որժամ. u «որ» չունի C յորժամ. H որք յարգելք իցեն. u կաց. aceopyz DHK կա.

իդ. Տղայոց հարսանիս ոչ առնել.
իե. Զկուսանս այրեաց ոչ տալ.
իզ. Զարջառ ոչ ձեռնադրել.
իէ. Զպուտանս ոչ աւրհնել.
իը. Ոչ առնուլ զկենդանին նուիրեալ ողջ.
իթ. Զառաջաւորսն ոչ լուծանել.
լ. Ծրագալուցի յերեկն աւրէնս ոչ տալ.
լա. Ժողովրդականաց հրամանս ոչ տալ քահանայական կարգի.
լբ. Քահանային ոչ առնուլ արծաթագին աղախինս.
լգ. Ոչ ունել ի վանս տնտես կին մարդ.
լդ. Ուխտաւորաց ի վանս աւթել.
լե. Մոնողոնս վանս մի որ իշխեսցէ ունել, բայց ի վանաց.
լզ. Ոմանք ձիարոյծք և վաճառականք և վաշխառուք.
լէ. Աղանդաւորաց վանս ոչ տալ.
լը. Ցամենայն ամսեան շաբաթ մի պահել.

1. f տղաոց. H զհարսանիս. C «ոչ առնել» չունի. d առնուլ.

2. h զկուսս. h այրի H յայրեաց.

3. aejpyzd զաջառ. c յաջառ. d աչառու. fCJK զառջառ. h զառջար.

4. c պուտունս. d զպոռոտունս· h զպատառ իրանս. aefgjklmnopsuvw xyz D EFGJK զպուտունս. d աւրհնել քահանայ. gm H օրհնել. hu K «պահել». փոխանակ «աւրհնել».

5. fu K զնուիրեալսն ողջ կենդանի. j նուիրեալ. v J նըւիրեալ. dej E «ողջ» չունին.

7. fhlmnosvwxy C EGH K ճրագալուցին. E ճագալուծն. d mowxyGJK ցերեկն. f ցերեն. h երեկն. u «յերեկն» չունի. ace jklnfpsuvz DEFH ցորեկն C ցորիկն ճրագալուցի շաբաթու թան և գինի ճաշակեսցեն. d օրէս. o H օրէնս. gmnh J ոչ տալ օրէնս. v ոչ տալ աւրէնս.

8. d վասն քահանայի՝ ժողովրդականաց... fjhs հրաման. v ոչ տալ հրաման. d «քահանայական կարգի» չունի.

10. gh քահանայի. d աղախի. m ծառայ, փոխ. աղախինս. s G աղախին.

11. fu K ընդունել. cjlx առնել. h վանս.

12. u ուխտնօրաց. ghou H օթել.

15. a ովմանք. hf ձիարուծք. fghmnosux GHK «և վաշխառուք» չունին.

16. c յղանդաւորաց. E աղանդաւորս.

17. aedgky GH վասն ամենայն. jlu զամենայն. d ամսեայ. d շաբաթս. d «ոչ». փոխանակ «մի»,

ԱՅՍ ԿԱՆՈՆՔ ԵԴԱՆ ՅԱՒՈՒՐՍ ՆԵՐՍԷՍԻ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ ԵՒ ՆԵՐՇԱՊՀՈՅ ՄԱՄԻԿՈՆԵՆԻՑ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ.

Գլուխ ԼԸ.

Ա. Զի ոչ է պարտ բաժանել զժողովուրդն վասն պտղոյ և մտից սրբոյ եկեղեցւոյ, յորմէ համարձակեցան բաժանել զպատարագս անառակութեամբ ըստ տունս. յանդգնել բաժանել լրբաբար և զհաց սեղանոյ ի տունս իւրեանց, ոչ թողացուցանել ՝զժողովրդականսն տանել յեկեղեցի, զի աւրհնեսցին։

1 zAE *դարձեալ և այս.* stq *«այս» չունին.* fK *կանոնքս.* q *կանոնք ի սրբոյն Ներսէսի.* szA *«եդան» չունին* s *«յաւուրս» չունին».* aekltx ABCDHF *յաւուր.* f E *սերսեսի.* d *Ներսէսի Հայոց.* j *Ներսիսի Հայոց.* lqxy *Ներսիսի.* z F *Ներսեսի մեծի.* H *տեառն Ներսէսի.* s *սրբոյն մեծի Ներսէսի.* c *կաթողիկոսի.* gux *կաթողիկոսի.* s *կաթողիկոսի Հայոց.*

2. j *Միշապհոյ.* s *Ներշապհւոյ.* d *Մամիկոնեաց.* fvz EK *Մամիկոնէից.* gmnosvwx CH *Մամիկոնէնից.* j *Մամիկոնից.* q *Մամիկոնեանց.* d *«եպիսկոպոսի» չունի.* E *եպիսկոպոսին.*

3. glmnovwyJ *տունս* ԼԷ. jz ԼԷ. sf *գլուխ* ԼԷ. h *տունս* ԼՁ *գրեցաք.* K *փառք Աստուծոյ ճռ. անգամ յաղագս ամենայնի. փոխանակ՝ գլուխ* ԼԸ.

4. o DE *ժողովուրդն.* ftu K *զժողովրդական.* q *ժողովուրդ.* acdeghjklmnpsvwy BHGJ *զժողովուրդ.* z *զժողովուրդն և մտից սրբոց...* acdefgtuz BDEHK *պտղոց.* A *պտղո.*

5. hn *մանից.* d AK *սրբո.* s *սրբւոյ* E *սրբոյն.* dhz BCDEGF *եկեղեցոյ.* A *եկեղեցո.* ftu K *եկեղեցւոյ.* J *յեկեղեցւոյ* h *որմէ.* z B *որմէ բաժանեցան բազումք և համարձակեցան.* D *յորմէ բաժանեցան բազումք* d *համարձակեցան.* A *համարծակեցան.* q G *«համարեցան»*

6. d *անբաժանելի.* jkloxz AD *զպատարագն* CE *զպատարագն.* q *զպատարագ.*

7. jC *տաւնս.* dhD *անդգնել.* d *ի բարբառ.* dE *զհացս.* zF *զհացս ի նոյն տունս.* C *զհացս նախ ի տունս.* dzCF *«սեղանոյ» չունին.* m *սեղանաց.* jknowyJ *սեղանոյ.*

8. fguHK *ոչ թողացեալ.* jkmnopxyGJ *ոչ թողացուցեալ.* zABCDF *չթողացուցանել.* E *թողացուցանել* acdetv *ոչ տանել զժողովրդականս թողացուցեալ.* fgjkmnopuxyGHJ *զժողովրդականս.* hlqsw *ժողովրդականսն* fK *ժողովրդականս.*

9. h *եկեղեցի* j *յեկեղեց.* zBCDF *յեկեղեցին.* gmpqH *օրհնեսցին.* h *օրհնեսցեն.* t *օրհնեսցի.* sv *աւրհնեսցեն.* uABDF *աւրհնեսցի.*

Բ. Այլ ի նոյն ինքն ի սուրբ եկեղեցւոջն վասն նորին կռիւս և խռցոտմունս միմեանց առնեն, զոր մեք իսկ տեսաք, զոր պարտ էր ահիւ և դողութեամբ կատարել և զխորհուրդ սրբոյ պատարագին. այլ ոչ որովայնամոլութեամբ և ժլատութեամբ թշնամանել զսրբութիւնն։

Խափանեսցին քահանայքն, որ զպատարագն բաժանեն դպրաց, զի առցեն ի նոցանէ գինս վասն սուրբ պատարագին։

Գ. Եդին ոմանք և վաշխս վասն դահեկանաց իւրեանց։

Դ. Կէսք վաճառեցին ընկերաց իւրեանց, որպէս ծառայս, և այլքն ետուն վարձանս կանանց իւրեանց ամբարշտեալք ի բռնութիւն, անարժանութեամբ անձանց իւրեանց մեղան, և ժողովրդականքն այնպիսի պատճառաւ բաժնոց կերեալ առանց աւրհնու-

1. cx այդ. BDF այլ և. cd եկեղեցոջ, fK եկեղեցոջն սուրբ. hmE եկեղեցոջն. psGJ յեկեղեցւոջն. q եկեղեցւոջ. u յեկեղեցոջն սուրբ. zAC յեկեղեցոջն կռուին. D յեկեղեցոյն կռուին.

2. u կռիւ. cd խռոտմունս. ftu K խռցմուան A խռոստմունս. acdefgjlkmnopqstuv A wxyJK ընդ միմեանս.

3. cd կատարել զսրբութիւնսն խափանեցին.

4. C խորհուրդն. f սրբո. cx այդ.

5. a որով այն ամլութեամբ. kmnpqsvwHJ յորովայնամլութեամբ. E որովայնամլութեամբ.

6. tBE զսրբութիւնս. q զսըրբութիւն.

7. acdefghjklmnoptvwxz խափանեցին. ADHF խարանեսցին. zCDB քահանայք. acdgeumyG և զպատարագս. dhkopqx զպատարագն zBCF որ զպատարագս D որ պատարագս. e զպատարագսն. my որք բաժանեն. u ոչ բաժանեն. acdegG որ բաժանեն. zBCF բաժանեցին. D բաժանիցեն.

8. d դպրացն. G դպրոց. p առնեն.

9. սուրբ չունի.

10. E եդան. cd ոմանք. c և այդքն. C. «և» չունի. h. վաշխս իւրոյ zBCDF վաշխ. E փախս.

11. j զէսքն. p կէսքն K թէ ոք. փոխ. կէսք. D զծառայս.

12. c այդքն. fzABCEGFK այլք. d վարձականաց փոխ. վարձանս կանանց. tuG վարձս. H «իւրեանց» չունի.

13. ackE ամպարշտեալք. BDEF «ամենեքին» չունին. hAB վարահացեալք. E «վստահացեալք» չունի. ABF ի բնութիւն. D ի բռնութեանն.

14. nklmnopqsvxy J իւրեանց. K անձանց իւրեանց չունի. fghjklmopsuvxyzABDGFK ժողովրդականք. h այնպիսի. E այնպիսիսն.

15. h պատճառս. E ի պատճառս. F պատճառօ. zACF բաժնաց. BD բաժանաց. at կրեալ. zBD կերան. dhmFH օրհնութեան. g օրհնութեանն.

թեան զհաց պատարագին, և ոչ կամեցան տանել զքահանայս և զպաշտաւնեայս ի տունս և զմատուցողս պատարագին, այլ երկկանայս և զանդպիրս. այսպիսի անարժանիւք հաճոյ թուեցաւ նոցա առնել զտաւնս իւրեանց՝ թերակատար յաւրհնութենէ քահանայից, անմիտ ագահութեամբ զրկեալ զպաշտաւնեայս սեղանոյ ի հացէ ուխտին, և զրկեցան ինքեանք յաւրհնութենէն Աստուծոյ։

Կարգեցաք և սահմանեցաք յայսմ հետէ հրաժարեսցին քահանայք և ժողովրդականք յայսպիսի անառակ մահաբեր սովորութենէ։

Ե. Եւ երկկանայք թէ և գրակարդացք իցեն և պաշտաւնեայք՝ ընդ զինուորս կացցեն վասն ուխտազան-

1. F կամեց. զ «տանել» չունի. BCDF տանել ի տուն.
2. H զքահանայ. dgmnopqzEGH զպաշտօնեայս. hl պաշտօնեայս. AC զպաշտունեայս. z «ի տունս» չունի. hjlmnoqsvxy ի տուն. aloxD զմատուցանաւղս. d մատուցօղ. c մատուցանաւղ. e զմատուցանօղ. ftuK զմատուցողսն. hjmp զմատուցօղս. zB մատուցօղն. CFGH մատուցողս. E զմատուցանաւղ. D մատուցանողն.
3. cehjklmnopqsuvwxyEJ զերկականայս. F զայն դպիրս.
4. o հաճո. zC հաճոյացաւ. A հաճոացաւ. BG հաճոյացօ. vw թըւեցաւ.
5. djlxE զտունս. gmt զտօն. huoH տօն fksuvwJ զտաւն. pqAF զտօնս. G զտօն ի տանց. d թէրակատար. զ յաւրհնութենէ քահանայից չունի. dgmp յօրհնութենէ.
6. a «անմիտ ագահութեամբ զրկեալ զպաշտաւնեայն սեղանոյ ի հացէ ուխտին, և զրկեցան աւրհնութենէն» չունի. pD աքահութեամբ. dglmnopqzCFH զպաշտօնեայս. A պաշտունեայս.
7. զ սեղանոյ. u զրկեցան յինքեանք. C զրկեալ ինքեանք.
8. mpH յօրհնութենէն. zABC յաւրհնութենէ. F յօրհնութենէ.
9. zBCDF հաստատեցաք. h այսմ. dzBCDF զի փոխ. յայսմհետէ. f հրաժարեցցեն. tzAEH հրաժարեսցին. G հրաժեցին.
10. E քահանայքն. hkmp ժողովուրդք. fuK այնպիսի. hj այսպիսի. et յայնպիսի. zABCF յայդպիսի. D այդպիսի.
11. zBC և մահաբեր. fhouK սովորութենէն. G սովորութենէս.
12. dfzABCF երկականայք. hkmnpvw երկականայսն. jlosxy երկականայքն. զ երկուկս նայք. t որք փոխ. թէ. j գրակարդայք. զ գրակարդաց. d գրայկարդացք. K կարդացք. dgjlnopqtuGH պաշտօնեայք. hzCF պաշտօնեայս. D պաշտաւնեայս. AB պաշտունեայս.
13. h զի ընդ. f զինորսն. g զինւորս. h զինվոր. K զինուսրսն. acde fgjlnoquwxyzBCGHJK ուխտազանցութեանն. kmp ուխտազանցութեանցն.

ցութեան, և ի պտղոց և ի մոլից սրբոյ եկեղեցւոյ և ոչ միում մասին արժանի լիցին. զի չէ պարտ ապաշխարողաց՝ աւրինաց առաջնորդութիւն առնել, պտուղս և զուխտս պահանջել ընդ քահանայս. Նոյնպէս և ոգէոք մի իշխեսցեն մոլից սրբոյ եկեղեցւոյ, զի անիրաւ է. վասն անուսումնութեանն ընդ զինուորս կացցեն և զհայրենի հող և ջուր կալցին, և յարքունիս հարկ տայցեն և զորդիս ի դպրոց տացեն զի ուսցին։

Զ. Քահանայք զշաբաթու և զկիւրակէի պատարագ մի իշխեսցեն խափանել, որպէս և տեսաք ի բազում տեղիս, այլ մատուսցեն անխափան սաղմոսիւք, մարգարէիւք և առաքելովք և աւետարանաւ կարգաւորաբար։ Եւ զքաժակ սուրբ հաղորդութեան մի իշխե-

1. cjlpqsxzBF ի պտղոյ. h պտղոց. m տոոց. A ի պտղո. A սրբո. cdfgpuzBCEFGK եկեղեցոյ. AD եկկղեցո.

2. tuK և ոչ միայն B իմում. jlm մասն. s մասի. q արժան. j լինիցին. zABDF եղիցին. h զինչ է. D պապաշխարողացն.

3. dgzCDGH օրինաց. hjklmnopqsvwzEJ «աւրինաց» չունին. dy յառաջնորդութիւն. zBCDF առաջնորդութիւնո.

4. s կամ պտուղս և զուխտս. zABCDF կամ պտուղս և ուխտս. D պահանչել. fjxlGE քահանայսն. acdefjDE ընդ քահանային. dqB «նոյնպէս» չունին.

5. F ոգէսս. j մի իշխեն. sy ի սրբոյ. jpJ «սրբոյ» չունին. A սրբո. cdfouzBCDEF եկեղեցոյ. hm եկեղեցին. A եկեղեցո.

6. zABD անիրաւք են. C անիրաւ վասն. F անիրօք են. fsvDE անուսումնութեան. h անյուսմնութեան. t ամուսնութեան. H անսամուսնութեանն. w անդ. փոխ. ընդ. acegkmnptuvyADH զինուորս. fK զինորսն. h զինվորս. C զինուորսն.

7. E կացցէ. F «և զհայրենի հող և ջուր կալցին» չունի. cfguzABCEGH զհող. t զհողսն. ae զհողս. ae զջուրս. cfgklnoptuvwxyzABCDEFGHJ զջուր. AB կալցեն.

8. h արդունիս. qDE արքունիս. F հարքունիս. acefstuEFGHK հարկս. g հարկն. dgpoksyACK տացեն. hmqCD տայցեն.

9. h ուսոսոց.

10. F քահանայս. zABCDF զշաբաթու պատարագ. և զկիւրակէի (D կիւրակէի). H ի շաբաթու. acdefghjklmnopstuvwxyJ զկիրակէի. H ի կիւրակէի. cdEH զպատարագ. mt պատարագն.

11. D խաբանել. zBDEF «և» չունին. h բազում.

12. c այդ. j այլ բազում. A այլ առաքելաւ և աւետարանաւ կարգաւորաբար. jE մատուցաննեն. zBCDF մատուցանել. dfsuyGFK անսղալ.

13. hkmnopqy առաքելօք. jlsvwxJ առաքելաւք. zCDF առաքելաւ E աւետարանաւք.

14. z«սուրբ» չունի. acdegjlkmnopqvwxyzBCGJK հաղորդութեանըն. m մի իշխեսցին.

ցեն քահանայք խափանել պատճառանաւք չքաւորութեան, որպէս ամբաստանեցին ժողովուրդք ի բազում տեղիս, որ արարեալ բազմացան խնամով հոգւոյ իւրեանց. այլ մի ևս լիցի, զի մի գուցէ պարտաւորեալք պատուհասեսցին և տուժեսցին յԱստուծոյ. Պատրաստեսցեն կատարել զսուրբ խորհուրդն անխափան հարկաւորապէս ամենայն զգուշութեամբ։

է. Եւ ի սրբոյ բաժակէն երկիւղիւ տացեն ժողովրդականացն, ոչ թերացուցանել նոցա զսրբութիւն, և զանմատոյցն չխառնել, զի մի դատապարտեսցին. և ի պատարագէ կիւրակէի և տաւնից մի իշխեսցեն ծուլանալ, մնալ ի տունս իւրեանց, այլ և յամենայն պաշտամանց թէ ծուլասցի ոք՝ յանդիմանեսցի, և ի մասնէ մտից աւուրն զրկեսցի և յընկերաց իւրոց

1. g խափանել զքահանայքն. fhjknopqtuxzBCDGHJK խափանել քահանայքն. (h քահանայք) deghlmnopqtyGH պատճառանօք. zABCDF պատճառաւ. g չքաւորութեանն. z չգաւորութեան. A չքաւորութեամբ. F չքօորութեան.

2. j թէ որպէս. acdefgtuzBCDFGHK ամբաստամբեցին. y ամբաստանեցին. A ամբաստամբիցին. E ամբըստամբիցեն. hu ժողովուրդ.

3. ABCDF զոր. acdepuzEJ բազմանային gt բազմաց. cpqs խնամոց. h խնամօվ. jlx խնամաւք. t անխնամով dfgpuyzACDEGHK հոգոց. m հոգոյն J հոցոց. n իւրեան.

4. cx այդ. f գոցէ. y գուացէ. K գուցէ չունի. m պարտաւորեալ. tu պարաաւորեալք. BF պատօրեալք.

5. zBCDF տանջեսցին. A տաջեսցին. hzBDEGJK աստուծոյ.

6 kmnpt արդ պատրաստիցին. ABDF քահանայք պատրաստիցեն. C քահանայք կատարել. ju պատրաստիցին hK պատրաստեսցին. q պատրաստեսցէն. vJ արդ պատրաստեսցին. fC «պատրաստեսցեն» չունին. zABCD պատարագել. փոխ. կատարել. D անխաբան.

7. h հարկաւորութեամբ. F հարկօրապէս. qy յամենայն.

8. AF ի սրբո. E սրբոց. mC տայցեն. D տացցեն. q ժողովրդականաց. zBF ժողովրդեանն. ACD ժողովրդեան.

10. j զանմատուցն. d զի խառնել. J չառնել. zABCDF խառնել. uBE դատապարտեսցեն.

11, pfhkmtEK կիւրակէից. gqAGFH կիւրակէի. chmnopq տօնից. dguGH ի տօնից. zCDF տօնի. B տանի.

12. x ծուղանալ. H մնալով. aefhjkmnstuvDEFJK ամենայն.

13. h պաշտամանց, zACDF պաշտօն. B պաշտաւն. x ծուղասցի. d «ոք» չունի. D յոք. E որք. h անդիմանեսցի. D անդիմանեսցէ.

14. aceoA ի սմանէ. փոխ. ի մասնէ. F օուրն. K արեւն. փոխ. աւուրն. cfmtvwuxyDK ընկերաց.

որոշեսցի, եթէ քահանայ իցէ, եթէ դպիր։

Ը. Եւ զկտակարանս և զմարգարէս և զառաքեալս և զաւետարանս բովանդակ ստասցի ի սրբոյ եկեղեցւոյ ի պտղոյ և ի մտից, և հանդերձս բովանդակ սրբոյ սեղանոյն. և զեկեղեցւոյ վարագոյր՝ առագաստ տանց փեսայից և հարսանց այլ մի իշխեսցեն առնել, զոր թէ գտցի ոք արարեալ՝ թէ քահանայ՝ լուծցի, թէ դպիր՝ նզովեսցի։

Թ. Լուաք լուր ծանրագոյն հասեալ ի վերայ, եթէ քահանայք ի տեղիս տեղիս ինքեանք մկրտութիւն չառնեն, բայց ջուր խմն աւրհնեն և տան ցմանկամայրսն, հրամայեալ նոցին իսկ՝ ի նոցին տունս

1. dfG թէ. fK քահանայից. փոխ. քահանայ իցէ. dhqDG թէ. fzBHև եթէ. uK և թէ.

2. p զկտակարանաց. s զառաքելականս. zABCF զառաքեալս և զմարգարէս.

3. guK զաւետարան. q «զաւետարան» չունի. E զաւետարանն J զուխտարանս փոխ. զաւետարան. h բովանդակ. ftK ըստասցի. h ստացի. s ստասցէ. zACDF ստասցին. B «ստասցի» չունի. J տաստացի. A սրբո. H սուրբ. B «ի սրբոյ եկեղեցւոյ ի պտոյ և մտից, և հանդերձս բովանդակս» չունի. dfhuEFGK եկեղեցոյ. zB եկեղեցոյն. A եկեղեցո. C եկեղեցւոյն. H եկեղեցի.

4. acdeuE ի մտից և ի պտղոց. q ի պտղոց. AK ի պտղո. kopyG ի հանդերձս. zABCDEF հանդերձ. H զհանդերձս. acdejmnpuwFJ բովանդակս. h բօվանդակ. K սրբո.

5. dfhjozBDFG զեկեղեցոյ. AK զեկեղեցո. K վարագոյր չունի. d առագաստանց. hjln առագաստ առնել. fp յառագաստ. zBCDF առագաստիկ. E առագաստն. DF տանց չունի.

6. AF փեսափ և հարսին. acdefghjlkmnopqtuvwxyABCEGJK զոր այլ. kE մի իշխեն. ajlnuvw տեսանել. s տալ. zDF որ.

7. hn եթէ. mp ոք գտցի. h եթէ. mzABCDFH քահանայ է. t քհնյ իցէ. ht եթէ. u և թէ.

8. d նզովեալ. zBCDF որոշեսցի. փոխ. նզովեսցի. H նզովեալ եղիցի.

9. dq լուարուք. h լուաք. v լլուաք. m ի վեր. s ի վերա. dmpqzDF թէ.

10. ftK քահանայքն. E քահանայ, zBCDF «ինքեանք» չունին. fxBCDFK մկրտութիւնս. g մկրտութիւնն. H զմկրտութիւն.

11. q ոչ առնեն. H այլ. փոխ. բայց. zABCDF խմն չունին. gh. mF օրհնեն. acehjklmnpqstvxyAEGJ ցմանկամարդսն. d ցմանդայմարդսն. gf մանկամարտսն. o ցմանկաբարձսն. w ցմանկամարդն. zCH մանկամարսն. D ցմանկայմարսն. F ցմանկատարսն. K ցմանկամարտսն.

12. dE հրամեալ. H հրամայելով. hmpuy «նոցին իսկ» չունին. h նոցին տունսն. G նոցին իսկ ի տունս. H նոցին իսկ նոքա ի տուն. E ի նոցունց. acdekou ի նոցուն. hjlmnpD տունսն.

61

մկրտել զմանկունս իւրեանց. վանորոյ պատուհասեցան աներևոյթ տանջանաւք. և այժմ, թէ գտցի որ արարեալ ի նմին վնասու՝ ի բաց որոշեալ լիցի ամենայն տամբ իւրով ի քահանայական ժառանգութենէն ամենևին։

Ժ. Քահանայք գահասիրութեամբ մի հակառակեսցին ընդ միմեանս, զի զոր շնորհն աստուծոյ ընտրեաց նախ ի քահանայութիւն, նա է նախաթոռ յեկեղեցւոջ.

ԺԱ. Դպիր ի պաշտաման եկեղեցւոջ, առանց քահանայի մի իշխեսցեն կալ։

ԺԲ. Եւ մի զձև զինուորաց հանդերձի ունել և ի կարգի պաշտաւնէից կալ, այլ ընդ զինուորս կացցեն. այլ զձև եկեղեցականաց ունել իւրոյ կարգին վայել է ըստ քահանայական աւրինի։

ԺԳ. Եւ ժողովրդականք մի հրապուրեսցին ի նոցանէ

1. H մկրտեն. d զմանուկս. d որո. փոխ. վանորոյ. A պատուհասեցան.

2. zABCDF աներևելի. deghlmnopquzBCF տանջանօք, h «թէ» չունի. ACH եթէ. C որ գտցի.

3. zACDF արարող. zBCDF նովին. K ի նմին վնասու արարեալ. zABCDF որոշեսցի ի բաց. pvwJ յամենայն.

4. H տամբք. d քահանայական. K ի քահանայութենէն ամենևին. m մասնէ փոխ. ժառանգութենէն. qzE ժառանգութենէ.

5. zAC «ամենևին» չունին. H ամենևիմբ.

6. zA ամենևին քահանայք. A հակառակեսցեն.

7. zBD միմեանց. a որ զշնորհն. m շնորհ. K զշնորհն.

8. kxy ի քահանայութիւնն. fhklmnopqsvyJ այն է. uzBCDK նայ. w այն. J նախ յաթոռ. d եկեղեցոջն. h եկեղեցոջ. j յեկեղեցոջ. quK եկեղեցւոջ. zBD յեկեղեցոջ և ի տան. ACF յեկեղեցւոջ և ի տան.

9. BCDF դպիրք. djs պաշտամանց goptqyBGK պաշտաման. uw պաշտաման. z պաշման. acegknopstvGJ յեկեղեցւոջ. dfhjHK եկեղեցոջ. m յեկեղեցոջ. q եկեղեցւոյ. zCF եկեղեցոյ. AD եկեղեցո. B յեկեղեցոյ. E յեկեղեցւոյ. p «առանց քահանայի» չունի.

10. h իշխեսցէն. qstyE իշխեսցէ. hvzDE կեալ.

11. h B զինորաց. C զինուաոր. zAF հանդերձի զինուորաց

12. d պաշտօնէիցն. eghjlmoquzACFGHK պաշտօնէից. B պաշտաւնէին d ընկալ ZBDE կեալ. x այդ. H և մի կացցեն ընդ այլ. acdeklnoptuvxyAEF զինուորս. mB զինորս. tK և փոխ. այլ.

13. km եկեղեցական. C եկեղեցոյ կանաց. h առնել. d որպէս իւրոյ. A իւրո. E իւրոց. fptEK վայելել. zABCD վկայել. F վկայեալ.

14. քահանային. dgmotuzBF օրհնին. fA աւրինին. hkpqDH օրինի.

15. A ժողովրդանք. aefgjklopuvwxA հրապուրեսցին. t հպարտասցին.

ի բաժանումն սրբոյ եկեղեցւոյ, զի պատճառ խռովութեան բերէ. այլ զպտուղս և զմուտս ժողովրդականք միաբանութեամբ ի սուրբ եկեղեցին հատուսցեն ամենայն յաւժարութեամբ անխափան. և մի ըստ դասուց բաժին և երգոց, որ եղև մնաս. և քահանայից առնել ի սրբոյ եկեղեցւոյ բաժանեսցեն կարգաւորաբար, որպէս աւրէն է.—գլխաւոր քահանայիցն բ մասունս և կէս մասին և այլ քահանայքն մէն մի բ մասունս. և սարկաւագունքն մի մասն և կէս մասին. և դպիրքն և այլի կանայքն թէ իցեն պարկեշտք մի մասն առանց ամենայն հակառակութեան։ Ապա թէ իցէ ոք, որ հակառակիցէ և առնիցէ խռովութիւն, այնպիսին դադարեալ լիցի յիւր կարգէն, և ընկերք իւր մի իշխեսցեն ընդ այնպիսումն հաղորդիլ,

1. zB բաժանումն. A սրբու. df. hotzBDEFG եկեղեցոյ. n A եկեղեցո. h խոստովանութեան,

2. c այղ. d զպտուղ. fm պըտուղ. t պտուղք. K պտուղս.

3. hjklnopsvxyJ «միաբանութեամբ» չունին. zABCDF միաբանութեամբ ամենեքեան. q եկեղեցի. zABCDF եկեղեցիս. d հասուսցեն.

4. mopqvyBH յամենայն. dghlmnopquyzACFGJ յօժարութեամբ. zB և անխափան. zABCDF և ըստ. մի չունին.

5. J զդասուց. acdefghjkmnpqtuvwyBCEGHJ K երգոց. sերդոյ. fե ըդուց. zACD քահանայիցն.

6. kmv սրբոյ. AF ի սրբո. dfuzABCDFK եկեղեցոյն. ho եկեղեցոյ. jkmnqsvwxJ եկեղեցւոյ. h բաժանեսցի. jkmopxy բաժանեսցին l բաժանեցին. zABCD կարգաւորութեամբ. F կարգօրութեամբ. H հարկաւորաբար.

7. dghmopACF օրէն է. zBD օրէնն. su գլխոոր K և գլխաւոր. qt քահանայից. A քահանայիցն.

8. fzB մասն. d մասին. B մասնին. acdegquvxzABCDFG քահանայիցն. fEK «և այլ քահանայիցն մէն Բ մասունս» չունին. t ամեն երկու մասունսն. jls մեն. E մին. hsvxE «մի» չունին.

9. E «և սարկաւագունքն մէնմի և կէս մասին» չունի. f սարկաւագունք. zABC սարկաւագացն. K և կէս սարկաւագունք. zBF միմի. jlx Ա մասն.

10. h «և» չունի, q դպիր. zABC դպիրք. zBD և այլք ի կանահայք. AC կանայք. H եթէ. acekñpyCEG պարկեշտ.

11. fn մի t ամենայն չունի.

12. u ապայ. moyzABCGHF եթէ. ABCF առնիցեն. zABCDF հակառակութիւն.

13. F այնպէս. G յայնպիսին. acdekmnopqtyzBEFGHJ դատապարտեալ. d լիցին. hE իցէ. ehopqvEJ իւր. z ի յիւր.

14. E ընկերք. zABCDF ընդնմա. mEK այնպիսոյն. u այնպիսում. a—z և ABDEGJK հաղորդել.

և ոչ ժողովրդականք առ քահանայս ունել զնոսա։

ԺԴ. Պաշտաւն, պատարագիք և սպասք սրբոյ եկեղեցւոյ ի գլխաւոր քահանային տանն եղիցի, որպէս յառաջագոյն կարգեալ է. և ինքն գլխաւոր քահանայն զեկեղեցին մի իշխեսցէ թողուլ և գործոյ տան պարապել, այլ միշտ ի սուրբ եկեղեցւոջն կացցէ, զի պաշտաւն և աղաւթք տունջեան և գիշերոյ ժամուցն և զտեսչութիւն ժողովրդոցն մի խափանեսցէ։ Իսկ այլ ընկերքն զամառն փոխանակաւ կացցեն ընդ նմա անպղերգաբար։ Ապա թէ իցէ ոք, որ սխալիցէ ի պաշտամանէն պղերգութեամբ կամ երկրական հոգովք,

1. fsu «ոչ» չունին. dzB. ժողովրդականքն. dhf քահանայսն. H քահանայից. BD ունել զնոցա պաշտաւնն. hmp զնոյ. koqsvwxyJ զնա. zACF զնոցա պաշտօնն p պաշտօնն. E զնոսայ.

2. dghjlmnopqEFHK պաշտօն. u զպաշտօն. acekt պատարագք. dEJ պատարագ. gGH պատարագիկք. zABCDF պատարագի իւր. zABCDF և սպասք չունին. h ըսպասք. q սպաս. E սպակք. J սպասաւորք. aegklnpqtvwxyCH եկեղեցւոյն. cdhjozABDFG եկեղեցոյն. fu եկեղեցոյ. E յեկեղեցւոյն.

3. cEF ի գլխօոր. zBK բահանայի. D քահանայ. acdpuvxyDEGJ ի տան. ekmnoqsw տան. fK տունն. g ի տուն. A և տանն. H ի տունս. h տանն չունի. h եղիցին. zABCDF դեցի. h «որպէս յառաջագոյն կարգեալ է. և ինքն գլխաւոր քահանայն» չունի. dEK առաջագոյն. d առաջաքոյն.

4. F գլխօոր.

5. fp զեկեղեցի, q եկեղեցի. cmptuvwE գործոց. A գործո. fuK տանն. H ի տան գործոց. mH պարապիլ. A պարապեալ.

6. cx այդ. K այս. acdefghjklmnopqstuvwxyAJK մշտնջենաւոր. dfzABDF եկեղեցոջն. fK եկեղեցոջ. tu եկեղեցւոջ. E յեկեղեցւոջն.

7. coE պաշտաւնն, dlnoFGH պաշտօնն. hjmpCK պաշտօն. z իպաշտօն. AB իպաշտաւն. dhjlmnoptyKH աղօթքն. z յաղօթք. AB յաղաւթք. E աղաւթ. CF աղօթք. K աղաւթքն acegjkmnopqsxCDGH տուընջեանն dfltzBFK տուընջեան. hyE ունջեան. s գիշերւոյ. AK գիշերս. zAF զժամուցն.

8. s տեսչութիւնս. zDF տեսչութիւն. FK ժողովրդոց. hovwJ ժողովրդոյն. mnqy ժողովոյն. s ժողովրդւոցն. ACF ժողովրդեանն. BD զժողովրդեանն. q խափանեսցի.

9. c այդ. J զընկերքն. acegjklnpqy զամառնն. zABCF առնմա կացցեն փոխանակաւ. F փոխանակօ. E փոխանակօ զամառն. fju նմայ.

10. h անպղերգափար. fhjklmopqsyEGHJK եթէ. dftuGK սղալիցէ. f ի պաշտանէն. zABCDF իպաշտամանէն սխալիցէ. hmG պաշտամանէն.

11. pD պղերգաբարութեամբ. zACDF աշխարհական. pq հոգւով. svw հեգւովք. t հոգօք. DG H հոգով.

ի մտիցն մի իշխեսցէ մասն առնուլ։ Քահանայք միակամք լիցին աւրհնել միաբանութեամբ զժողովրդականն, և զօրս որոշել ի սրբոյ եկեղեցւոյ։

ԺԵ. Մկրտութիւն որ ծուլութեամբ մի իշխեսցէ առնել, որպէս լսեմք, այլ երկիւղիւ և զգուշութեամբ բուրուառաւք, ճրագովք և առագաստեալ վարագուրաւք, որպէս վայել է լուսաւորութեան սրբոյ աւազանին։ Եւ աւազանն կանգնեսցի յեկեղեցւոջն, կամ ի տան պաշտամանն թէ քարեղէն իցէ և եթէ փայտեղէն՝ երկիւղածութեան արժանի, և բաւականութեամբ գործոյն՝ լուսաւորութեամբ, լայնութեամբ և խորու-

1. zACD միտիցն. F մետիցն. zAC մասնաւորել. DE մասնօրել. d քահանայ. m միակամ. J միակամքք. ft առնուլ.

2. fthmp օրհնել. H յօրհնել. f զժողովրդականս. p զժողովրդականաց. zABCDF զժողովուրդն.

3. zABDF «զորս» չունին. zABDF յորոշելն. C որոշիլ. hmnloqyvwJ որոշեալ. s սրբւոյ. AK սրբո. aeglmnopqtvwxyHJ եկեղեցւոյն. dzBF եկեղեցոյ. fhjusGK եկեղեցոյն. A ի եկեղեցո. E եկեղեցոյն սրբո. J յեկեղեցւոյն.

4. dfghjlmopstuvxGJK մկրտութիւնս. q սուրբ մկրտութիւնս, yH զմկրտութիւնս. h լուծութեամբ, zABCDF ծուլութեամբ որք. ahjmnpuxEF առնուլ.

5. x այղ. c երկեղիւ. cmpw բուռուառովք. edA բուրուառօք. fJ բուռուառաւք. g բուրուառովք. h բուռվառաւ. o բուրվարովք. m բուռվառով. nv բուռւառովք. q բուրվառով. suB բուրվառաւք. yE բուռվառաւք. zDF H բուրվառօք. K բուռուառօք.

6. acflxzAE ճրագաւք. edgtuBCFGK ճրագօք. h ճրագաւ. jm ճրագով, D ճրաքաւք. qy յառագաստեալ. D առայգաստեալ. J առագաստեալք. deghkmnpqtuyACFGHK վարայուրօք. ovJ վարագուրովք. z վարայգուրօք. D վառայգուրօք.

7. fgjlkmnopstuvxJK լուսաւորութեամբ. F լուսօրութեան. h սրբոյ սեղանոյն և լուսաւորութեան. A սրբո. F օազանին.

8. D յաւազանն. qzABCDF աւազան. E կանկեսցէ. m կանգեսցի. BD կանկնեսցի. dh եկեղեցոջն. fK եկեղեցւոջն. q եկեղեցւոջ. mzABDF յեկեղեցոջն. acejkntuEJ տանն. d ի տուն.

9. h պաշտմանն. zABC պաշտամանն. F պաշտման. acdeghjklmnopqstuvwxyEGHJK թէ զինչև իցէ. փոխ. և եթէ փայտեղէն. f և չունի.

10. zD թէ. C երկեղածութեամբ. K երկիւղածութեամբ. ftK բաւականութեամբն. H բաւականութեան.

11. s գործւոյն. zBCD գործոյ. AF գործո. dhklmnopqwxyJ լուսաւորութեան. BF լուսաօրութեան. zC լուսաւորութեանն. B «լայնութեամբ և խորութեամբ, զի բաւականարար» չունի C խորութեան.

թեամբ. զի բաւականաբար ծածկեսցէ ջուրն զհասակ մանկանցն, որ մկրտիցինն։ Եւ ի տունս չինականաց քահանայք մկրտութիւն մի իշխեսցեն առնել, բայց վասն երկիւղի մահու թէ վտանգ ինչ իցէ։

ԺԶ. Եւ կանայք առ քահանայս մի իշխեսցեն կալ, բայց սարկաւագունքն սպասաւորեսցեն և կանայք յիւրեանց տեղին աղաւթեսցեն, և մի եղիցին գործակիցք քահանայիցն, որպէս լսեմք ունելով զտեղի սարկաւագացն։

ԺԷ. Զգուշասցին առաւել ևս սարկաւագունք. մի դուցէ մկրտութիւն առնիցեն յանդգնաբար ի կորուստ։

ԺԸ. Եւ քահանայք զապաշխարութիւն վաճառականութեամբ մի իշխեսցեն տալ, այլ դաստիարակութեամբ հոգասցին խրատել իբրև զկարեկիցս, զի ապրեսցին.

1. zACD բաւականութեամբ. F բօականութեամբ. C ծածկէ. h զհասականցն. p զհասարակ.
2. fgtuzABCFGHK մանկանն. D մանկան. hjmnkpvwHJ որք. hj մկրտիցենն. qE մկրտիցին. zAB-DFH մկրտինն, fuABCHK չինականաց zF չնականաց,
3. acdgjklmnoquxyEHJ քահանայքն. ftuK քահանայն. ftu մըկրտութիւն չունին. fgtuK իշխեսցէ. dBC մի իշխեսցեն առնել մկրտութիւնս. o մի իշխեսցեն մկրտութիւն առնել, dftuK առնուլ. qy տանել. zF առնել մկըրտութիւն.
4. d երկեղի. hF «թէ». չունի. h վտանգի. zEK վտանկ. h իցէ. փոխ. ինչ իցէ.
5. zABCDF «և» չունին zhp քահանայք. zABC քահանայսն. m իշխեսցին. zD կեալ. H կալ ի ժամ մկրտութեանն.
6. F «բայց սարկաւագունքն սպասաւորեսցեն» չունի. dhuK սարկաւագունք.
7. fhpqtvyBCDEJK իւրեանց. dhE տեղիս. pACF տեղի. H ի տեղիս. dghmnopquzCFGK աղօթեսցեն. A եղիցի. acdefghuv-AEGH կործակից.
8. h քահանայնին. H քահանային. t լսէք. h ունելօվ. E առնելով. hklmnopqsvwyGJ զտեղիս.
9. tACDF սարկաւագ.
10. acdef ևս առաւել ևս. q առնել. F առօել. st u A «ևս» չունի. hmzACE սարկաւագունքն. d դուտցէ.
11. dzACF մկրտութիւնս c առնիցէ. q առցեն. dhkmpvwJ անդգնաբար. zABCDF ի կորուստ անձանց. E ի կորուստ մատնին.
12. zABCDF «և» չունին. m զապաշխարութիւնն. q վաճառականութեամբ զապաշխարութիւն. o վաճառականաւ.
13. A «մի իշխեսցեն տալ, այլ դաստիարակութեամբ» չունի. kptE հոգասցեն. zBCDF հոգայցեն
14. K խրատէր. acdefgtuwz-EGHK զընկերակիցս. s զկարեկիցս զընկերակից q «զի ապրեսցին» չունի.

և հաս մի առցեն ի նոցանէ, մաքսաւորաբար ձրի առեալ և ձրի տալ։

ԺԹ. Եթէ ոք ի քահանայից յայտնեսցէ երբէք զբանս խոստովանողացն նզովիւք լուծցի և ամենայն իրաւք ընկեսցի ի քահանայական ժառանգութենէն։

Ի. Գերեզմանս յեկեղեցիս մի իշխեսցեն առնել, ապա թէ գտցի որ արարեալ յեկեղեցւոջն պատարագ մի որ իշխեսցէ մատուցանել մինչև մաքրեսցեն զտեղին։

ԻԱ. Քահանայք դահեկանս վաշխել ամենևին մի իշխեսցեն, լուան ի գրոց սրբոց ատել զվաշխսն։ Փախիցեն յարբեցութենէ՝ յիշելով զսահմանս արբեցողաց։

ԻԲ. Ցագապս մատունս մի բարձցեն, ըստ սրբոց կանոնին, այլ աղքատաց տացեն ի նմին ժամու յանդիման ագապատեառն։

ԻԳ. Եւ ժողովրդականք հրաւիրեալք ի հաց պատարա-

1. u առցէն. d առէք. j առնել. kmt այլ ձրի.
2. uK «և» չունի zfK ձրիս. zABCF տացեն. D տայցեն.
3. t և թէ. C թէ. ftuK «զբանս» չունին. dD զբանս խոստովանութեան ապաշխարողացն. E բանս.
4. ftuK խոստովանութիւն ապաշխարողաց. (fK զխոստովանութիւն). E նզովեալ. D լուծցին. hmoswyJ ամէն. eghdmnopquzACFG իրօք. l իւրաւք.
5. fghtuzACDFGHK ժառանգութենէ.
6. zABCF գերեզման. D քերեզման. fhK եկեղեցիս. zABCF յեկեղեցի. D եկեղեցի. E ապայ.
7. hkmnopqsGH եթէ. dh եկեղեցւոջն. fuK յեկեղեցոջ. mzACF յեկեղեցոջն. t յեկեղեցւոջ.
8. o մի իշխեսցէ. h մաքրեսցի. ABCFH զտեղին.
9. ht քահանայ. H քահանայք վաշխս ամենևիմք մի իշխեսցեն առնուլ. zABCE «ամենևին» չունին. dt իշխեսցէ.
10. h լուան. v լըւան. K լուաւ. h գրոց. u «սրբոյ» չունի. H ատելիք գոլ. fghklostuvwxyGJ զվաշխողսն. ejpB վաշխողսն. n վաշխողն. q զվաշխօղն cdE զվաշխաւղսն, zACDF զվաշխողս. H զվաշխառուսն. K զվաշխողսն. H այլ և փախիցեն.
11. D արբեցութենէ. uzABCDF զսահման. zBCH արբեցողացն. E արբեցողաց յիշելով և հեռացին.
12. ouK Ջագապս. zABCDF և յագապս. H Ցաղագս. f մանունս. chjklmnoqsvxE բարձցին. ABCF ըստ սահմանի կանոնաց. zD ըստ հրամանի կանոնաց. fqtuK սրբոյն. gjls սրբոց. s կանովնին. EK կանոնի. H կանոնիս.
13. hjmnpq տայցեն.
14. cE ագապատեառնն. d ագապատացն. hzB D յագապատեանն. jklmnopstvwxJ ագապատեանն. q ագապատան. uK յագապատառն.
15. h ժողովուրդք. dF հրօիրեալք. K հրաւիրեալք.

գին մի իշխեսցեն ճաշակել ի տունս իւրեանց պատճառաւ հիւրոց կամ գործակալաց, որկորստութեամբ ևթէ իցէ ոք, որ կերիցէ, ի հաց պատարագին մի իշխեսցէ երթալ. և քահանայք և ժողովրդականք ի ներքս մի իշխեսցեն թողուլ զայնպիսին, զի անառակութիւն է և խիղճ հոգւոյ։ Ապա թէ իցէ ոք, որ բռնաբար մտցէ, քահանայք գնասցեն արտաքս, և զհացն մի իշխեսցեն աւրհնել։

ԻԴ. Տղայոց պսակ մի իշխեսցեն աւրհնել, և մի կատարելոցն երկոցունց առանց զմիմեանս տեսանելոյ, զի այսպիսի անժամ հարսանեաց գնացին վնասք մահաբերք. և ժողովրդականք զայսպիսի հարսանիս մի իշխեսցեն առնել. զի նոցունց իսկ է կորուստ։

1. F «ճաշակել» չունի. d ի տանս. zB պատճառանաւք. D պատճառանօք. F պատճառօ.

2. z և փոխ. կամ. B «կամ» չունի. fK որ կորստեամբ. g կորստութեամբ. E որկորըստութեամբ.

3. zAD և իթէ կերեայիցէ. B և եթէ իցէ որ կերեալ իցէ. CF և եթէ իցէ ոք, որ կերեալ իցէ. acdftyE ուտիցէ. d ի հացէ. q զհաց. H հաց. H ի պատարագն. d մի երթիցէ.

4. m ի քահանայք.

5. m իշխեն. zB թողու. D թողուլ ի նայ. zB զնոսա. A զայնպիսինն. CF զայնպիսիսն. z «զի» չունի. D զի զայնպիսին անառակութեանն. E անառակութեամբ.

6. K ի խիղճ. fhjkopuyzBEK հոգւոց. A հոգո. gH հոգւոյ. F հոգոյ. uE արայ. jlmoswxyzAB-DG եթէ. d «իցէ». չունի.

7. zABDF լրբաբար. C յանդգնաբար. tK քահանայն. K քահանայքն t գնասցէ. zABCDF ելցեն. d յարտաքս.

8. o զհաց. s հաց. t իշխեսցէ. ghq օրհնել. m աւրհնեսցեն. p օրհնեսցեն.

9. AB տղաոց. fJ մի իշխեսցեն պսակ... p «մի իշխեսցեն» չունի. h մի իշխեսցէ պսակ... D մի ոք իշխեսցէ պսակել. ghpqFH օրհնել. m դնել. փոխ. աւրհնել. zB դնել և կամ օրհնել. d «մի» չունի. fuG կատարելոյն. gp կատարելոց.

10. d երկոցունցն. lx երկուցունց. p տեսանելոյ զմիմեանս. zBD տեսանելոյ. մի ոք իշխեսցէ պսակել զնոսա զի. A տեսանելո. GH տեսանելով.

11. fu «զի այսպիսի» չունի. z զայնպիսին. mC յայսպիսին. E այսպիսին. p յանժամ. kms յանժամ zABCDF անարժան. E ի ժամ. m «հարսանեաց» չունի. g հարսանեալ. d զնեա. գնացին. g գնացին. h «գնացին» չունի. p գացին. q ծագեցին. zABCDF գործեցան. GH գնացից. B բազում վնասք. H մահաբերքեն.

12. F զայնպիսի. f հարսանիսս. h հարսանիք. AE հարսանիսն. D հարսինն.

13. acefgktxzDG նոցուն. H ինքեանց h. կարոտ. zBD կորուստ է. ACF ի կորուստ է.

ԻԵ. Ոչ է պարտ զկուսանս այրեաց ամուսնացուցանել, և ոչ զայրիս կուսանաց, զի անհման է։

ԻԶ. Ձեռնադրութիւն ոք արջառոց մի իշխեսցէ առնել։

ԻԷ. Քահանայք ի պուտանց աւրհնել մի իշխեսցեն երթալ, զի զաւշաքաղութիւն է, զի սուրբ պատարագն աւրհնեաց զարջառս և զոչխարս։

ԻԸ. Քահանայք ի տունս իւրեանց կենդանի մի իշխեսցեն առնուլ, զի ագահութիւն է, և թողուլ զտունն անպատարագ ամբարշտութիւն է, և ժողովրդականք կենդանիս մի իշխեսցեն տալ զնոսա. և ինքեանք արասցեն կարգաւորութեամբ ի տունս իւրեանց, զի աւրհնութեան սրբոյ պատարագին արժանի լիցին ծախուն և փառատկաւքն։

1. cdhoswyJ չէ պարտ. k թէ պարտէ. m իթէ պարտ է. zABCDF ոչ է պարտ զկուսանս այրեաց տալ. kvJ զկուսանսն.

2. d անհման էն. hE անհման են. f անհնար է, եթէ ոք յանդգնի՝ լուծցի. tu անհմանք են.

3. D ձեռնադրութիւնս. aehzBCF արջառոյ. ceE աջառոյ. d աչառոյ. m առջարոց. o յառջառոց. pK արջառաց. u առջառոց. A արջառո. D առջառոց q առնել. քանզի չէ օրէն.

4. d քահանայ E քահանայի. d ի պուտան. qEH պուտանց. zACD ի պուտանաց. B ի պուտխանաց. ghmpqH օրհնել. uE իշխեսցէ.

5. cdeghmnpuyAGH զօշաքաղութիւն. oq զոշաքաղութիւն. E էև թողուլ զտուն. ACF զսուրբ. zBD զպատարագն.

6. ghmq օրհնեաց zABCD աւրհնեսցեն. F օրհնեսցեն. cefouK զառջառս. dp զառջառն. zAC և զարջառս. B զարջառ. DE զաջառս. dg զոչխարն. fK զոչխարսն. z զոչխար քահանայք.

7. A իւրեան dE «կենդանի» չունին.

8. fgtGHK առնել. ABCF զի չունին. B յագահութիւն. zBCF «և թողուլ զտունն անպատարագ ամպարշտութիւնէ» չունին,

9. d պատարագ. x «անպատարագ» չունի hkmwG ամպարշտութիւն. o ամբարշտութեն.

10. d կենդանի. H զկենդանիս. zAC «մի իշխեսցեն տալ» չունին. m իշխեսցին. dftHK նոցա. w զնոսա. xK և. չունի. t այլ.

11. K յինքեանք. km կարգաւորութիւն. zACF կարգաւորաբար. B կարգօրաբար.

12. acefuwDEJ աւրհնութեանց. dghjklmnopqtvyzABCDFG օրհնութեան. H օրհնութեամբ. A սրբո. B սրբոց. d արժան. f լինիցին. u ծախումն. zBC ծախիքն. A ծախիւք.

13. dmG փառատկօքն h փառատկովն. j փառատկով. k փառատկովք. lnopsvwxyJ փառատկովքն. g փառատկովն. tq փառատկօք. u փառատկաւք. zAC փառատկաւն. F փառտկօն. H փառատկոցն.

ԻԹ. Ի սուրբ քառասնորդաց պահսն և կամ յառաջաւորս նորին մի ոք իշխեսցէ լուծանել ըստ սրբոյ կանոնին, թէ լուծցէ ոք ի քահանայից կամ ի վանականաց զաւուրցն կերակուր, պատճառաւ հիւրոց կամ գործակալաց, յեկեղեցւոյ մի իշխեսցէ մտանել՝ մինչև տուժեսցէ աղքատաց ապաշխարութեամբ։

Լ. Եւ մեծի շաբաթուն ճրագալուցին թէ մշակք, թէ տղայք, թէ ծերք ի տունջեան աւրհնաց մի հաղորդեսցին. ապա թէ իցէ ոք, որ հաղորդեսցի վասն տկարութեան մարմնոյն, թան և գինի մի իշխեսցեն ճաշակել ցժամն կատարելոյ սրբոյ պատարագին։

ԼԱ. Եւ քահանայական հրամանի ժողովրդականք հրաման մի տայցեն, զի նոքա են առաջնորդք ձեր, և նոցունց եղբարքն՝ ընդ նոցին ձեռամբ են. և ոչ

1. flFK զուրբ. t խսկ սուրբ. zBG խսկ. փոխ. ի սուրբ. hjkmopvwyJ քառասներորդացն aceglnsuxGE քառասնորդացն. ABD քառասներորդաց. C խ—րդաց. ABCD «կամ» չունի. ds յառաջաւորսն. m առաջաւորին. pvJ առաջաւորս. E առաջօորս.

2. h իշխեսցէ. չունի. A սրբո. B սրբոց

3. H կանոնիս. fgkmopqswHJ եթէ. h քահանայից. dfkmnoptuvJK աշխարհականաց. acegjlqswxy յաշխարհականաց.

4. zACD զաւուրս. B զաւորս. F զօուրս. t ի կերակուրս. zABF կերակուրն. K կերակուրս. E պատճառս. F պատճառօ։

5. zBD ի գործակալաց. h եկեղեցի. d իշխեսցեն։

6. d տուժեսցի. E տուժեսցէ ապաշխարութեամբ աղքատաց տալ. zABDF խոստովանութեամբ.

7. եթէ. zBC ի մեծ. H ի մեծի. qsy շաբաթու. f ճրագագուցին. E ճրագալուծին. 5. zABCDFH եթէ. h մշակս. zABCDF եթէ.

8. zABCDF տղայ. m և թէ. zABCDF եթէ. dA տուընջան. coy ի տունջեանն. efgmszBEGJK ի տուընջեան. atvw տըւընջեան. h ի տւընջեան. jklnpC տունջեան. D ի տւընջան. F ի տուընճեան. dhgmnoptzFG օ̃րհնաց. H յօրհնաց. e հաղորդեսցեն. h հաղորդեսցին. zABCDF հաղորդեսցի.

9. uE ապայ. ghjklmopstwxGJ եթէ. zABCF իցէ չունին. zABCF որ չունին. CA հաղորդեսցին. B վասն չունի.

10. K մարմնոյ. G իշխեսցեն, չունի. dt իշխեսցէ. C իշխեն.

11. G ճաշակեսցեն. tzBDH մինչև ցամ. uACK ցժամ. E մինչև ցժամն. y «ցժամն կատարելոյ սրբոյ պատարագին». չունի. AD կատարելո AD սրբո.

12. ls հրամանին. u հրաման. FK ժողովրդական. t ի ժողովրդականաց.

13. hm տայցեն m զի չունի. h զինքեան. m յառաջնորդք. q առաջնորդ.

14. acdefghjklnopsvwx. նոցուն. tuK նոցին. acdfhjpqtw եղբայրքն. egEGH եղբարք. u եղբայք. K եղբայրք սուրբ. acdehqtvwx նոցուն. J նոսին.

մարթի ընդդէմ դառնալ, զի անկարգ է, զի իշխան է կապել և արձակել։

ԼԲ. Քահանայք մի արբեցողք և մի հանդանակողք, և մի արծաթագին աղախնայս ստանալ և կամ ի կապենաց պոռնկաց ի տունս տանել զգարշելին, զոր ոչ հրամայեն աւրէնք։ Եւ վանականք, որ ի չէնս բնակեալ են, պարապեալ զանձինս պահաւք և աղաւթիւք, և անվեհեր հիւրասիրութեամբ, որչափ Աստուած պատրաստէ՝ բաւական համարել, որպէս Քրիստոսի զինուոր։

ԼԳ. Եւ մի ամենեւին, որպէս լուաք, հացարար և կովկիթ կամ խնոցեհար ի վանս տարցի կին մարդ. զի թէ ուր չէր հնար մտանել՝ կործանեաց զմարդն, ապա զիւրն զինչ իսկ առնէ։

ԼԴ. Եւ որ յանապատս բնակեալ են ուխտաւորք, յառաջ քան զմտանել արեգական գնասցեն, և յորժամ ծագէ արեգակն՝ երթիցեն, գուցէ ի սխալանս անկանիցին։

ԼԵ. Իսկ մոնոզոնք և վանաց մանկունք վանս մի ոք իշխեսցեն ունել՝ բայց ի վանս. ապա եթէ վանք ոչ

1. huK մրդի. q մարթէ. t ոչ է մարդ. g անկար է. h անկարգ. t վասնզի E և փոխ. զի.

3. t քահանայ. acejE արբեցաւղք. m արբեցօղք. t արբեցող. acejE հանդանակաւղք. f հանդանողք. gl հանկանակողք. m հանդանակօղք. t հանդանակօղ.

4. d արծաթառէրք. արծաթագին. l արծաթագինք. hH աղախնեայս. s յաղախնայս. u աղախնոյս. E ծառայս. hK կամենաց. hnkosvwyJ կապինաց. jlt կապենաց. m ի կապից. u կանանց.

5. fu պոռնկացն. K պոռընկացն. aceneEJ զգարշելիս.

6. fK հրամանին. dgkmpGK օրէնք. hn օրէնքն. vJ աւրէնքն. hkmvJ վանականքն. m բնակեալք.

7. q պարապել. H պարապեալ են. djklnopvwxy պահովք. hqtuGK պահօք. dhlmnopqtG աղօթիւք.

9. fK զինուոր. hm զինոր.

10. E մի չունի. E «որպէս լուաք» չունի. d լուաք որպէս.

11. acefghjklnopqsvwxyJ խնեցահար dK խնոցահար. m խնեցեհար. E խնոցեհար. fghjmnostuvwxyGHJK ի վանսն. k ի վանան. d տարցին. ghmopqstvyGK տանել.

12. m «ուր» չունի. hsvxJ նմա հնար. jlmoqy հնար նմա. w նմայ հնար. c զմարթն.

13. uE ապայ. f ինչ h առնէր.

14. mt որք. acefghjlnopsuvwxEJG բնակեալ. t բնակին K բնակ.

15. q մտանել. defglsuxEGHK արեգականն. acdefuw գնայցեն. t գնասցեն ի վանս. H երթիցեն. y «և յորժամ ծագէ արգակն. երթիցեն» չունի. K ծագեսցէ.

16. y արեգական. K արեգակ. q երթիցէ. d երթիցեն ի տունս իւրեանց. d գուացէ. dfstuEG ի սղալանս. acefEH անկանին. j անկցին.

17. acejm մոնոզունք. ghjklnopvwxJ մոնազունք. s մոնազոնք. d վանից. q վանա. aceflpuwxG վասն H «վանս» չունի.

18. c իշխեսցին. d իշխեսցէ. g ունել ուրէք. jlvx ուրէք ունել. hkmopswJ ուրեք ունել. qy «ու-

իցէ, յաւագ երիցուն տուն երթիցեն, զի չէ իշխանութիւն յայլ տան աւթել. և մի լիցի ի լսել, թէ մի վանք, բազում վանք, որ ոչ է այս հասարակ ըստ առաքելոցն կարգի։

ԼԶ. Այլ ոմանք ձիաբոյծք և վաճառականք և վաշխառուք. փոխանակ կրաւնաւորութեան՝ չահաժողովք. յայսմհետէ դադարեսցեն և ապաշխարեսցեն զմեղսն, զոր մեղան. ապա թէ ոչ՝ յանդիման արժանի գործոցն պատիժս կրեսցեն։

ԼԷ. Եւ մի աղանդաւորաց երբէք վանս տալ, զի ոչ հրամայեն կանոնք առաքելականք։

ԼԸ. Արդ. զպատուիրեալս ձեզ առ ի մէնջ փութայէս կատարել ահիւն Աստուծոյ, յորում կայ մեծաց վարձուց հատուցումն։

Եւ պատուիրեցաւ ձեզ յամենայն ամսեան պարապել խնդրուածոց զաւուրս շաբաթու միոջ, խնդրել յԱստուծոյ զմարմնոյ առողջութիւն և հոգւոյ փրկութիւն. ամէն։

նել» չունի. G ունել ուրուք. H և կալ ուրիք. f «բայց ի վանս» չունի. uE ապայ. acdefptuwyEK թէ. u վանս. p վանկ. alw չկայ. cdefjknopquvxyEGJK չկան. hm չգան.

1. hstHK աւագ. chjltJK իրիցուն. o երիցուն. H ի տուն աւագ երիցուն. cfgtEGK տունն. H ոչ է պատեհ.

2. mwJK այլ. E այլ տեղ. dhmnpqtuGHK օթել, g աղօթել j աղաւթել.

3. ev «բազում վանք» չունի. m և թէ բազում. knoszJ չէ. փոխ. ոչ է. dfhkosuvxyEJK «այս» չունին.

4. dfgHGK առաքելոյն.

5. w «ոմանք» չունի. m ձիաբոյք.

6. deglmnopqHK կրօնաւորութեան. d չահավաճառք. H չահաժողովք լեալք.

7. jm դադարեսցին. q դադարեսցէն. qtu «և ապաշխարեսցեն» չունի.

8. kmnopqsyJ իթէ. d յանդիմանեսցին. ot «արժանի» չունին. gtG գործոյն. s գործւոցն. K գործոյն արժանի.

9. H զպատիժս.

10. x այդ. s աղանդաւորացն. y յերբէք. d տացեն.

11. K հրամանեն. kmpvwJ կանոնքն.

12. c զպատուիրեալսս. q պատուիրեալքս E զպատուիրեալսն.

13. hqE որում. do կա.

14. fhostuK ամենայն. pJ յամսեան. tu ամսեայ.

15. u զաւուր. ftu շաբաթի. o շաբաթուց. E շաբաթոջ. ftuK միջոյ. u միոյ.

16. hoE աստուծոյ. q յաստուծոյ. խնդրել. acegjlwxG հոգւոց. do հոգոց. fuK «և հոգւոյ փրկութիւն ամէն». չունի. hkmpH զհոգոյ. my փրկութիւն q մխիթարութիւն. փրկութիւն.

17. kmqwxy «ամէն» չունին.